

Výzkum hradu Brumova v letech 1978–1979

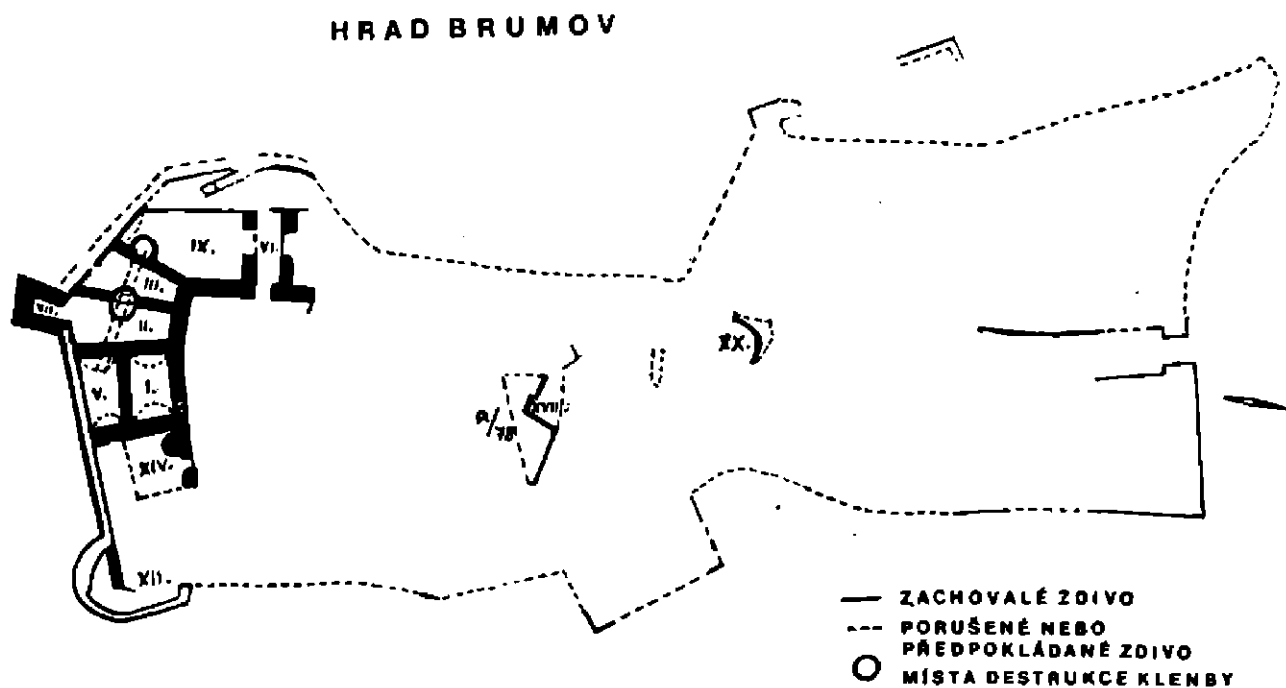
JIŘÍ KOHOUTEK

V letech 1978–1979 pokračoval systematický výzkum hradu Brumova. Navázal na výsledky první výzkumné etapy v roce 1977 (J. Kohoutek, *Archeologia historica* 4, 1979).

Roku 1978 pokračoval průzkum jižní části hradního areálu v návaznosti na již odkrytou část z předchozího výzkumu. Východním směrem od tohoto sektoru byly odkryty dva objekty — chodba (?), která vycházela ze suterenního traktu a směřovala do velké půlkruhové věže na jihovýchodním okraji hradu; druhý objekt navazoval severním směrem na vnitřní zdivo obvodu obytného traktu. V tomto prostoru byly nalezeny zbytky základů půlkruhové věže, přistavěné k vnitřní obvodové stěně. V těchto základech byly druhotně použity architektonické fragmenty, datovatelné do 2. pol. 14. stol. Tuto stavbu lze předběžně interpretovat jako věž, v níž bylo umístěno šnekové schodiště.

Byl také proveden odkryv vnitřní obvodové zástavby v západní části areálu vlastního hradu. Objevena zde byla rozsáhlá místnost, která byla pozdějšími stavebními úpravami rozčleněna na několik částí. Dochovaly se zbytky keramické dlažby a místy také zbytky cihlové klenby. Částečně byl také proveden průzkum suterenního traktu, objeveného pod touto prostorou.

Na závěr sezóny 1978 byly položeny zjišťovací sondy, z nichž jedna v se-

Obr. 1. Schématický náčrt půdorysu hradu Brumova podle předběžného zaměření Ing. Z. Ptáčka (stav po výzkumu v r. 1978). Přibližné měřítko 1:100.

Obr. 2. Pohled na odkrytou část přízemí obvodové zástavby na jižním okraji hradního areálu, v pozadí diagonální věž opevnění, vpředu místo destrukce klenby suterenního traktu. Foto VI. Kubík.

verní části areálu vlastního hradu odkryla základy nároží velké stavby pravděpodobně čtvercového půdorysu (věž?) a další sonda na předhradí zachytila část okrouhlé věže. V první sondě byla nalezena keramika z pol. 13. stol., což představuje zatím nejstarší horizont osídlení hradní ostrožny.

Výzkumná etapa v roce 1979 přinesla celou řadu dalších závažných poznatků. Byl dokončen průzkum okrouhlé věže na předhradí a přes prostor předpokládaného nádvoří předhradí byla položena velká sonda. Zjistilo se, že půlkruhovitá věž je zabudována v mohutném zdivu, které krylo vstup do vlastního hradu. (Zda se jedná o typ tzv. „štítové zdi“, prokáže další výzkum). V sondě byly odkryty zbytky pilířů mostní konstrukce. Také zde bylo nalezeno množství archeologického materiálu (keramika, sklo) ze 16.—17. století.

Podařilo se také prozkoumat část vstupního traktu do vlastního hradu, kde byly odkryty zbytky brány a základy okrouhlé věže, která přímo chránila samotný vstup do hradu.

Při pokračování výzkumu v areálu samotného hradu se zjistilo, že velká bašta na jihovýchodním okraji hradu měla podstatně složitější stavební vývoj, než se předpokládalo. V sondách, které byly položeny v suterénním traktu, byly objeveny fragmenty keramiky z 1. pol. 13. stol. a těsně nad podložím dokonce keramika z období přelomu našeho letopočtu (kultura laténská?). Při průzkumu v areálu nádvoří vlastního hradu byly pod vrstvami s keramikou z 15. stol. zjištěny zbytky zatím blíže neidentifikovatelných staveb, které lze s největší pravděpodobností pokládat za pozůstatky původního hradu.

Archeologický materiál, který byl během výzkumu získán, tvoří v převážné míře keramika (jen za sezónu v roce 1979 bylo nalezeno přes 7000 keramických fragmentů). Nejvíce je pochopitelně zastoupena keramika z mladšího období (16.—18. stol.) — renesanční nepolévaná kachle, glazované kachle,

Obr. 3. Pohled na půlkruhovou věž, kryjící vstup do vlastního hradu – vpravo pilíř mostu. Foto Vl. Kubík.

talíře, mísy s malovaným dekorem, apod. Zajímavý byl nález keramiky falcké proveniencí a poměrně početně je také zastoupena habánská keramika. Soubor keramiky ze 14.–15. století lze charakterizovat poměrně dobře vypáleným materiálem. Převažující výzdoba na výduť je šroubovice, objevuje se i rastrování. V nepatrných zlomcích je doložena loštická keramika.

V materiálu keramiky ze 13. století se objevuje více tuhy, zvětšuje se síla střepu, často se objevuje povrchový nátěr červenohnědého zbarvení. Jako výzdobný prvek se vyskytuje vícenásobná vlnice a nebo také šikmo kladené vrypy. Keramika z nejstaršího horizontu je zastoupena jen několika fragmenty — okraje s okružím a výduť zdobená buď šroubovicí nebo plastickými lištami.

Kromě keramiky bylo nalezeno také větší množství železných předmětů. Militaria představují hroty šípů z kuše a luku, čepel meče (?), hroty kopí, apod. — tyto nálezy pocházejí vesměs ze staršího horizontu hradu (14.–15. století). Z předmětů patřících ke stavebnímu vybavení hradu jsou tu zastoupena kování dveří, klíče, různé tvary hřebíků, atd.

Architektonické články nalezené na hradě patří vesměs do renesančního období, pouze dva fragmenty, které však byly nalezeny v sekundární poloze, lze předběžně datovat do 2. pol. 14. století (jedná se o zlomek ostění okna a pravděpodobně o část ostění portálu).

Závěrem lze shrnout několik nejdůležitějších poznatků, získaných během výzkumu v letech 1978—1979. Bylo doloženo osídlení ostrožny v období před přelomem letopočtu, kdy se znovu projevil význam Vlárského průmysku.

Někdy před polovinou 13. století zde vznikl kamenný hrad (jeho pozůstatky se dochovaly v podobě základů v sondě a) 78 a v sondách v JZ rohu nádvoří), ač není vyloučeno, že byl postaven na starším opevnění z rozhraní 12.–13.

století. V 2. pol. 14. století došlo ke stavebním úpravám hradu (stavba nového paláce v JV části hradního areálu?).

V 1. pol. 16. století bylo zřejmě vybudováno předhradí a celý hradní komplex byl přestavěn v mohutnou pevnost, patrně z důvodu narůstajícího nebezpečí tureckého tlaku.

Vzhledem k tomu, že výzkum není ještě zdaleka ukončen, přinesl jeho dosavadní průběh celou řadu nových závažných poznatků o vývoji jednoho z největších východomoravských hradů. Je nutné však zdůraznit, že tato zpráva má jen předběžný charakter a teprve po ukončení průzkumu (plánován je do roku 1981) může dojít ke komplexnímu zhodnocení problematiky této významné středověké lokality.

Zusammenfassung

Bericht über die Grabungsergebnisse der Burg Brumov in den Jahren 1978–1979

In den Jahren 1978–1979 wurde die systematische Erforschung der Burg Brumov fortgesetzt, die an die Ergebnisse der ersten Untersuchungsetappe im Jahr 1977 (J. Kohoutek, *Archaeologica Historica* 4, 1979) anknüpfte.

Im Jahr 1978 wurde das südliche Burgareal im Anschluß an den bereits durchgraben Teil untersucht. Östlich von diesem Sektor legte man zwei Objekte frei — einen Gang (?), der vom Kellergeschoß auslief und zum großen halbkreisförmigen Turm am Südostrand der Burg strebte; das zweite Objekt schloß sich in nördlicher Richtung an die innere Umfangsmauer des Wohntraktes an. In diesem Raum wurden Fundamentreste eines halbkreisförmigen, an die Mauer angebauten Turmes entdeckt. Hier hatte man architektonische Fragmente sekundär verwendet, die sich in die zweite Hälfte des 14. Jahrhunderts datieren lassen. Den betreffenden Bau kann man vorläufig als Turm interpretieren, in dem sich eine Schneckenstiege befand.

Es wurde auch die innere Umfangsverbauung im Westteil des eigentlichen Burgareals freigelegt und ein umfangreicher Raum entdeckt, den spätere Baumaßnahmen geteilt hatten. Erhalten blieben Reste einer keramischen Pflasterung, stellenweise auch Reste einer Ziegelwölbung. Der unter diesem Raum liegende Kellertrakt wurde ebenfalls teilweise erkundet.

Zum Abschluß der Saison 1978 wurden Feststellungsarbeiten geführt; eine von ihnen stieß im Nordteil des eigentlichen Burgareals auf die Fundamente der Ecke eines großen, wahrscheinlich viereckigen Objektes (Turm?), eine weitere Sonde hielt den Teil eines Rundturms der Vorburg fest. Die erste Sonde brachte Keramik aus der Mitte des 13. Jahrhunderts — es gelang hier den vorläufig ältesten Siedlungshorizont der Burglandzunge festzuhalten.

Die Forschungsetappe des Jahres 1979 endete mit einer Reihe von weiteren wichtigen Erkenntnissen. Die Erkundung des Rundturms der Vorburg wurde beendet und quer über den vorausgesetzten Raum des Vorburghofes eine große Sonde geführt. Man stellte fest, daß der halbkreisförmige Turm in das mächtige Mauerwerk eingebaut war, das den Eintritt zur eigentlichen Burg hütete (ob es sich um den Typ der sogenannten „Schildwand“ handelt, werden weitere Untersuchungen erweisen). In der Sonde wurden Pfeilerreste einer Brückenkonstruktion freigelegt, und man fand hier eine Menge archäologischen Materials (Keramik, Glas) aus dem 16.—17. Jahrhundert.

Es ist auch gelungen, einen Teil des Eintrittstraktes in die eigentliche Burg zu erkunden, wo die Reste des Tors und Fundamente eines Rundturms entdeckt wurden, der den Burgeingang zu schützen hatte.

Bei den fortgesetzten Untersuchungen im eigentlichen Burgareal erkannte man, daß die große Bastion am Südostrand der Burg eine wesentlich kompliziertere Entwicklung durchgemacht hat, als man voraussetzte. In den Sonden des Kellertrak-

tes wurden keramische Fragmente aus der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts und knapp oberhalb des Liegenden sogar Keramik aus der Zeitenwende (La-Tène-Kultur?) entdeckt. Bei den Erkundungen im Hofareal der eigentlichen Burg stieß man unter Schichten mit Keramik des 15. Jahrhunderts auf Reste vorläufig nicht näher bestimmbarer Bauobjekte, die aber aller Wahrscheinlichkeit nach als Überreste der ursprünglichen Burg gelten können.

Abbildungen

1. Burg Brumov. Situationsplan.
2. Burg Brumov. Südseite des Burgareals.
3. Burg Brumov. Grabungsarbeiten im Jahre 1979.

